

СТРАТЕГИЯ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА ЕКОЛОГИЧНА МРЕЖА НАТУРА 2000 В БЪЛГАРИЯ

СТРАТЕГИЯТА ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА ЕКОЛОГИЧНА МРЕЖА НАТУРА 2000 Е РАЗРАБОТЕНА НА БАЗАТА НА ПРЕПОРЪКИТЕ НА ДЕЙВИД ПРИЧАРД, ЕКСПЕРТ ПО МЕЖДУНАРОДНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО КЪМ КРАЛСКОТО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ И НА ПРОВЕДЕНИТЕ ОТ 12 ДО 19 МАРТ 2002 Г. ДИСКУСИИ В РАБОТНИ ГРУПИ ОТ ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА РИОСВ, ДЪРЖАВНИ ЛЕСНИЧЕЙСТВА, МЕСТНИ СЛУЖБИ ЗА СЪВЕТИ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО, РЕГИОНАЛНИ СТРУКТУРИ НА МРРБ, БАН, ПРИРОДОНАУЧНИ МУЗЕИ, ОБЛАСТНИ И ОБЩИНСКИ АДМИНИСТРАЦИИ, ДИРЕКЦИИ НА ПРИРОДНИ И НАЦИОНАЛНИ ПАРКОВЕ, МОСВ, МЗГ И БЪЛГАРСКОТО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ.

ДИРЕКТИВИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ, КАКТО И ДРУГИ МЕЖДУНАРОДНИ СПОРАЗУМЕНИЯ, ИЗИСКВАТ ПОСТИГАНЕ НА РЕЗУЛТАТА – ОПАЗВАНЕ НА ЗАСТРАШЕНИТЕ ВИДОВЕ И МЕСТООБИТАНИЯ. КАК ТОВА ЩЕ БЪДЕ ПОСТИГНАТО ВСЯКА СТРАНА ТРЯБВА ДА РЕШИ. СТРАТЕГИЯТА Е ДОКУМЕНТЪТ, КОЙТО ОБЕДИНЯВА РЕШЕНИЯТА ЗА НАЧИНА, ПО КОЙТО ЩЕ БЪДЕ ПОСТИГНАТО ОПАЗВАНЕТО НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО ЧРЕЗ ИЗГРАЖДАНЕ НА МРЕЖАТА НАТУРА 2000.

ГЛАВНАТА ЦЕЛ НА СТРАТЕГИЯТА Е ДА ПОСОЧИ НА БАЗАТА НА КАКВИ ПРИНЦИПИ И ПО КАКЪВ НАЧИН ЩЕ БЪДЕ ИЗГРАДЕНА ЕКОЛОГИЧНАТА МРЕЖА НА-

ТУРА 2000 В БЪЛГАРИЯ, ТАКА ЧЕ ДА ПРЕДСТАВЛЯВА ФУНКЦИОНАЛНО ЕДИННА СИСТЕМА ОТ ТЕРИТОРИИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ТИПОВЕ МЕСТООБИТАНИЯ И МЕСТООБИТАНИЯ НА ВИДОВЕ РАСТЕНИЯ И ЖИВОТНИ.

СТРАТЕГИЯТА СЕ ОТНАСЯ ОТЧАСТИ ЗА ОПАЗВАНЕТО НА САМИТЕ ЗНАЧИМИ МЕСТА, НО СЪЩО ТАКА И ЗА СЪЗДАВАНЕТО НА ГРУПА ОТ МЕСТА, ЧРЕЗ КОЯТО ЩЕ СЕ ПОСТИГНАТ ДОПЪЛНИТЕЛНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ, КАТО:

- ОСИГУРЯВАНЕ ПРЕДСТАВИТЕЛНОСТ НА ЦЕЛИЯ НАБОР ОТ РАЗНОВИДНОСТИ ПО ОТНОШЕНИЕ ИЗИСКВАНИЯТА НА ВИДА;
- ОСИГУРЯВАНЕ ПРЕДСТАВИТЕЛНОСТ НА ОБЛАСТТА НА ГЕОГРАФСКОТО РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ВИДА / МЕСТООБИТАНИЕТО;
- ЗАЩИТА НА ДОСТАТЪЧНО КОЛИЧЕСТВО МЕСТООБИТАНИЯ, ЗА ДА СЕ ПОДДЪРЖАТ ПОПУЛАЦИИТЕ НА ВИДОВЕТЕ В БЛАГОПРИЯТНО СЪСТОЯНИЕ, КАКТО И ДОСТАТЪЧНО КОЛИЧЕСТВО ЕКОСИСТЕМИ, КОЕТО ДА ОСИГУРЯВА БЛАГОПРИЯТНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ТЕЗИ ЕКОСИСТЕМИ.

СТРАТЕГИЯТА ИМА СЛЕДНИТЕ 4 ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТА:

ПРОЦЕС НА ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА МРЕЖА НАТУРА 2000

МЕХАНИЗЪМ НА ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА МРЕЖА

ПОСТИГАНЕ НА ЗАЩИТА В РАМКИТЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА МРЕЖА

СЪЗДАВАНЕ НА СЪЗНАНИЕ ЗА ЕКОЛОГИЧНАТА МРЕЖА

ПРОЦЕС НА ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА МРЕЖА НАТУРА 2000

НАУЧНИ И ЮРИДИЧЕСКИ ОСНОВИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА МРЕЖАТА (НА КАКВО ДА СЪПЛИМ?)

СЪЗДАВАНЕТО НА НАЦИОНАЛНА ЕКОЛОГИЧНА МРЕЖА Е ЗАЛЕГНАЛО КАТО МЯРКА 3 В НАЦИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА ОПАЗВАНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО И Е ЮРИДИЧЕСКИ РЕГЛАМЕНТИРАНО В ГЛАВА II НА ЗАКОНА ЗА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ. ТАКА ДНЕС ВЕЧЕ ИМА ОБЩОПРИЕТО РАЗБИРАНЕ ЗА СЪЩНОСТТА, ЦЕЛИТЕ, ОБХВАТА И ПРИНЦИПИТЕ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕКОЛОГИЧ-

НАТА МРЕЖА В БЪЛГАРИЯ. ТО ПОСЛУЖИ КАТО БАЗА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЯСТОТО НА НАТУРА 2000 В НАЦИОНАЛНАТА ЕКОЛОГИЧНА МРЕЖА, КАКТО И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ДОПЪЛНИТЕЛНИТЕ СПЕЦИФИЧНИ ДЕЙСТВИЯ, КОИТО ТРЯБВА ДА СЕ ПРЕДПРИЕМАТ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА ДИРЕКТИВАТА ЗА ПТИЦИТЕ И ДИРЕКТИВАТА ЗА МЕСТООБИТАНИЯТА НА ЕС.

СЪЩНОСТ НА ЕКОЛОГИЧНАТА МРЕЖА

- ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕКОЛОГИЧНА МРЕЖА *ЕКОЛОГИЧНАТА МРЕЖА ПРЕДСТАВЛЯВА ФУНКЦИОНАЛНО ЕДИННА СИСТЕМА ОТ СВЪРЗАНИ ПОМЕЖДУ СИ ТЕРИТОРИИ С ВИСОКА ПРИРОДОЗАЩИТНА ЗНАЧИМОСТ, СПРЯМО КОИТО СЕ ПРИЛАГАТ КООРДИНИРАНИ ДЕЙСТВИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ С ЦЕЛ ДЪЛГОСРОЧНОТО ОПАЗВАНЕ НА ВИДОВЕТЕ, МЕСТАТА, ЕКОСИСТЕМИТЕ, МЕСТООБИТАНИЯТА И ЛАНДШАФТИТЕ*
- СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ
 - **ГЛАВНАТА ЦЕЛ** НА ЕКОЛОГИЧНАТА МРЕЖА НАТУРА 2000 Е “ТИПОВЕТЕ ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ И МЕСТООБИТАНИЯТА НА ВИДОВЕТЕ ДА СЕ ПОДДЪРЖАТ И/ИЛИ КЪДЕТО Е ПОДХОДЯЩО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕТО НА БЛАГОПРИЯТНИЯ ПРИРОДОЗАЩИТЕН СТАТУС В ТЕХНИЯ ЕСТЕСТВЕН РАЙОН НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ” (ИЗ ЧЛ. 3 (1) НА ДИРЕКТИВА 92/43
 - **СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ЦЕЛИ** СА ЗАЛЕГНАЛИ В ЧЛ. 4 И ЧЛ.5 НА ЗАКОНА ЗА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ /ЗБР/:

“Чл. 4. НАЦИОНАЛНАТА ЕКОЛОГИЧНА МРЕЖА ЦЕЛИ:

1. ДЪЛГОСРОЧНОТО ОПАЗВАНЕ НА БИОЛОГИЧНОТО, ГЕОЛОГИЧНОТО И ЛАНДШАФНОТО РАЗНООБРАЗИЕ;
2. ОСИГУРЯВАНЕТО НА ДОСТАТЪЧНИ ПО ПЛОЩ И КАЧЕСТВО МЕСТА ЗА РАЗМНОЖАВАНЕ, ХРАНЕНЕ И ПОЧИВКА, ВКЛЮЧИТЕЛНО ПРИ МИГРАЦИЯ, ЛИНЕЕНЕ И ЗИМУВАНЕ НА ДИВИТЕ ЖИВОТНИ;
3. СЪЗДАВАНЕТО НА УСЛОВИЯ ЗА ГЕНЕТИЧЕН ОБМЕН МЕЖДУ РАЗДЕЛЕНИ ПОПУЛАЦИИ И ВИДОВЕ;
4. УЧАСТИЕТО НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ В ЕВРОПЕЙСКИТЕ И СВЕТОВНИТЕ ЕКОЛОГИЧНИ МРЕЖИ;
5. ОГРАНИЧАВАНЕ НА НЕГАТИВНОТО АНТРОПОГЕННО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ.

Чл. 5. ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ ПО ЧЛ.3, АЛ.1, Т.1 СА ПРЕДНАЗНАЧЕНИ ЗА ОПАЗВАНЕ ИЛИ ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА БЛАГОПРИЯТНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ВКЛЮЧЕНИТЕ В ТЯХ ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ, КАКТО И НА ВИДОВЕТЕ В ТЕХНИЯ ЕСТЕСТВЕН РАЙОН НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ”.

За да бъдат постигнати тези стратегически цели, е необходимо осигуряване на функционална свързаност на природно значимите места, както в рамките националната ни мрежа, така и с такива места от екологичните мрежи на съседните страни и европейската екологична мрежа НАТУРА 2000.

- ПРИНОС КЪМ ПРИРОДОЗАЩИТНИТЕ УСИЛИЯ

Изграждането на екологичната мрежа е свързано с подхода за опазване на биоразнообразието, основан на места (виж стр.6). Чрез специфични природозащитни мерки в ключовите за видовете места може да се гарантира оцеляването на съответните видове, като самите места са подбрани така, че взети заедно да формират функционално единен комплекс в рамките на географското разпространение на видовете и природните местообитания.

ОБХВАТ НА МРЕЖАТА НАТУРА 2000

Националната екологична мрежа по своята същност би трябвало да обхване всички типове екологични мрежи на територията на България и да регламентира Екологичната мрежа НАТУРА 2000. Обхватът на мрежата се определя от това какви места се включват в нея и от това за какви видове и местообитания се определят тези места.

Обхватът на местата в мрежата е описан в чл.3 на ЗБР. По отношение на обхвата Законът за биологичното разнообразие не въвежда отделни понятия за елементите на НАТУРА 2000 - Специално защитени зони за птиците и Зони под специална защита за останалите животни, растенията и местообитанията, както изискват европейските директиви, но в чл. 6 от ЗБР те се определят отделно и могат да бъдат разглеждани отделно. С регламентираните в закона обхват на Националната екологична мрежа от една

страна се определят задължителните (приоритетни) елементи на мрежата (защитени територии, КОРИНЕ места, Рамсарски места, Орнитологично важни места), а от друга страна се поставя една широка основа за включване на места, досега невключени съществуващите екологични мрежи. Всички тези елементи попадат и в НАТУРА 2000. КОРИНЕ местата ще бъдат взети под внимание при изграждането на мрежата от Зони под специална защита. Орнитологично важните места и Рамсарските места ще служат като основа за изграждането на мрежата от Специално защитени зони. Защитени територии и други територии, които отговарят на приетите критерии за избор на места също ще станат елементи на НАТУРА 2000 като СЗЗ или като ЗСЗ, или и двете.

Обхватът на мрежата се определя от чл. 6, където се описват онези видове и местообитания, които са предмет на опазване чрез този подход.

“Чл. 6. (1) Защитени зони се обявяват за:

1. *Опазване на типовете природни местообитания, посочени в Приложение 1;*
2. *Опазване на местообитания на видовете растения и животни (без птици), посочени в Приложение 2;*
3. *Опазване на местообитания на видовете птици, посочени в Приложение 2;*
4. *Опазване на територии, в които по време на размножаване, линееене, зимуване или миграция се струпват значителни количества птици, от видове, извън тези, посочени в Приложение 2.*

(2) *Застрашените от изчезване типове природни местообитания, включени в Приложение 1, са приоритетни за опазване.*

(3) *Застрашените от изчезване растителни и животински видове, включени в Приложение 2, са приоритетни за опазване.”*

Специално защитени зони по Директивата за птиците са защитените зони по чл.6, т.3 и т.4 на ЗБР. Зоните под специална защита по Директивата за местообитанията са защитените зони по чл. 6, т.1 и 2 от ЗБР. Специфичното за НАТУРА 2000 е също, че Специално защитени зони у нас се определят само за онези видове птици от Приложение 1, които редовно се срещат в България и за онези видове мигриращи птици, които се срещат редовно у нас и за които подходът основан на места е подходящ (приложение 3). По същия начин се подхожда и към определянето на Зони под специална за-

щита. Те се определят само за онези местообитания и видове животни (различни от птици) и растения от приложенията на Директива 92/43, които се срещат в България. Към тези видове и местообитания, се включват и онези, които ще попаднат в приложенията на Директивите в следствие разширяване на Европейския съюз и за които важат същите условия (редовно пребиваване и приложимост на подхода). Списъците на видовете и местообитанията, за които ще се определят Зони под специална защита според Директивата за местообитанията у нас е необходимо да бъдат изготвени.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ СПЕЦИФИЧНИ ДЕЙСТВИЯ

ЕЛЕМЕНТ ОТ СТРАТЕГИЯТА	НЕОБХОДИМА ДЕЙНОСТ	ОТГОВОРНИ ИНСТИТУЦИИ
Обхват на мрежата	Да бъдат изготвени списъците на видовете и местообитанията, за които ще се определят Зони под специална защита според Директивата за местообитанията у нас	Експерти в съответните области от БАН и НПО

ОБЩИ ПРИНЦИПИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ В ЕКОЛОГИЧНАТА МРЕЖА

ОБЩОТО, КОЕТО ОБЕДИНЯВА ВСИЧКИ ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ, ЗА КОИТО СТАНА ДУМА ПО-ГОРЕ, СА ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА ВКЛЮЧВАНЕТО ИМ В НАЦИОНАЛНАТА ЕКОЛОГИЧНА МРЕЖА, КОИТО СА ЗАЛЕГНАЛИ В ЧЛ.7 НА ЗБР.

“Чл. 7. (1) Териториите, включващи типове природни местообитания от Приложение 1 се подлагат на оценка въз основа на следните показатели:

1. **СТЕПЕН НА ПРЕДСТАВНОСТ НА ПРИРОДНИЯ ТИП МЕСТООБИТАНИЕ ЗА СЪОТВЕТНАТА ТЕРИТОРИЯ;**
2. **ПЛОЩ НА ТЕРИТОРИЯТА, ЗАЕТА ОТ ПРИРОДНИЯ ТИП МЕСТООБИТАНИЕ В СРАВНЕНИЕ С ОБЩАТА ПЛОЩ, ЗАЕТА ОТ СЪЩИЯ ТИП ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ В ГРАНИЦИТЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ;**
3. **СТЕПЕН НА СЪХРАННОСТ НА СТРУКТУРАТА И ФУНКЦИИТЕ НА СЪОТВЕТНИЯ ТИП ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ТЯХНОТО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ;**
4. **ОБЩА ОЦЕНКА НА ЗНАЧЕНИЕТО НА ТЕРИТОРИЯТА ЗА СЪХРАНЕНИЕТО НА СЪОТВЕТНИЯ ТИП ПРИРОДНО МЕСТООБИТАНИЕ, ВЪЗ ОСНОВА НА ВЕЛИЧИНАТА НА ПОКАЗАТЕЛИТЕ ПО Т. 1, 2 И 3.**

(2) Териториите, включващи местообитания на видовете от Приложение 2 се подлагат на оценка въз основа на следните показатели:

1. **РАЗМЕР И ПЛЪТНОСТ НА ПОПУЛАЦИЯТА НА ВИДА, ОБИТАВАЩА ТЕРИТОРИЯТА, В СРАВНЕНИЕ С РАЗМЕРИТЕ И ПЛЪТНОСТТА НА ПОПУЛАЦИЯТА НА СЪЩИЯ ВИД В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ;**
2. **СТЕПЕН НА СЪХРАННОСТ НА ХАРАКТЕРНИТЕ ЧЕРТИ НА МЕСТООБИТАНИЕТО, КОИТО СА ОТ ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪОТВЕТНИЯ ВИД И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ТЯХНОТО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ;**
3. **СТЕПЕН НА ИЗОЛИРАННОСТ НА ПОПУЛАЦИЯТА, ОБИТАВАЩА ТЕРИТОРИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОСНОВНИЯ РАЙОН НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ВИДА;**
4. **ОБЩА ОЦЕНКА НА ЗНАЧЕНИЕТО НА ТЕРИТОРИЯТА ЗА СЪХРАНЕНИЕ НА СЪОТВЕТНИЯ ВИД, ВЪЗ ОСНОВА НА ВЕЛИЧИНАТА НА ПОКАЗАТЕЛИТЕ ПО Т.1, 2 И 3.**

(3) Териториите, включващи местообитания на видовете птици от Приложение 2 и териториите по чл.6, ал.1, т.4 се подлагат на оценка въз основа на следните показатели:

1. **РАЗМЕР И/ИЛИ ПЛЪТНОСТ НА ПОПУЛАЦИЯТА НА ВИДА ПО ВРЕМЕ НА ГНЕЗДЕНЕ, ЗИМУВАНЕ ИЛИ МИГРАЦИЯ В СРАВНЕНИЕ С РАЗМЕРА И/ИЛИ ПЛЪТНОСТТА НА ПОПУЛАЦИЯТА НА СЪЩИЯ ВИД В ЕВРОПА И В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ;**
2. **СТЕПЕН НА ПРЕДСТАВНОСТ НА МЕСТООБИТАНИЕТО ОТ ЗНАЧЕНИЕ ЗА ВИДА В СЪОТВЕТНАТА ТЕРИТОРИЯ;**
3. **ОБЩА ОЦЕНКА НА ЗНАЧЕНИЕТО НА ТЕРИТОРИЯТА ЗА СЪХРАНЕНИЕ НА СЪОТВЕТНИЯ ВИД, ВЪЗ ОСНОВА НА ВЕЛИЧИНАТА НА ПОКАЗАТЕЛИТЕ ПО Т.1 И 2.”**

Тези показатели са общи, основополагащи изграждането на мрежата. От една страна те са достатъчно гъвкави, за да обхванат особеностите на различните групи, а от друга страна са твърде общи, за да се прилагат директно самостоятелно. На тяхна база е необходимо да се приложат строги научни критерии (както изисква и Европейския съюз) за избор на местата за включване в мрежата.

КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР НА МЕСТА

Научните критерии дават необходимата обективност и аргументация за правилния подбор на функционално единна мрежа от места. Важното е критериите да са специфични за различните групи животни, за растенията и за типовете местообитания и да се прилагат индивидуално за всеки вид и за всеки тип местообитание.

Критериите за определяне на СЗЗ в България са изготвени от Българското дружество за защита на птиците на базата на критериите на БърдЛайф Интернешънъл и съгласувани с експерти орнитолози от научните среди. Последните, с решение на Европейския

съд, са официално признати за научно достоверна основа за определяне на СЗЗ по Директивата за птиците (виж стр.44). Необходимо е критериите да бъдат официално приети от Националния съвет по биологичното разнообразие.

За определянето на ЗСЗ по Директивата за местообитанията е необходимо отделно да се разработят критерии, на базата на официалните показатели, в зависимост от особеностите на видовете и местообитанията. Тези критерии също трябва да бъдат приети официално.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ СПЕЦИФИЧНИ ДЕЙСТВИЯ

ЕЛЕМЕНТ ОТ СТРАТЕГИЯТА	НЕОБХОДИМА ДЕЙНОСТ	ОТГОВОРНИ ИНСТИТУЦИИ
КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР НА МЕСТА	СЪГЛАСУВАНЕ И ОФИЦИАЛНО ПРИЕМАНЕ НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СЗЗ НА НАЦИОНАЛНО НИВО, ИЗГОТВЕНИ НА БАЗАТА НА ОБМ КРИТЕРИИТЕ	СЪГЛАСУВАТ СЕ С ЕКСПЕРТИ ОТ БАН И МОСВ; ПРИЕМАТ СЕ ОТ НСБР И ОФИЦИАЛНО – ОТ МОСВ
	ОПРЕДЕЛЯНЕ НА КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР НА ЗСЗ ПО ДИРЕКТИВАТА ЗА МЕСТООБИТАНИЯТА	СПЕЦИАЛИСТИ В СЪОТВЕТНИТЕ ОБЛАСТИ – ОТ БАН, ВУЗ, НПО
	СЪГЛАСУВАНЕ И ОФИЦИАЛНО ПРИЕМАНЕ НА КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР НА ЗСЗ ПО ДИРЕКТИВАТА ЗА МЕСТООБИТАНИЯТА	ПРИЕМАТ СЕ ОТ НСБР И ОФИЦИАЛНО – ОТ МОСВ

ИЗГРАЖДАНЕ НА МРЕЖАТА (КАК ДА ПОДХОДИМ?)

Принципен подход на изграждане на мрежата

Подходът за изграждане на мрежата трябва да се основава на водещия принцип за функционална цялост, което включва:

- ПРИРОДНА ЗНАЧИМОСТ
- ЗАВИСИМОСТ ОТ ГЕОГРАФСКИ ОГРАНИЧЕНИ ТЕРИТОРИИ
- НАУЧНА ДОСТОВЕРНОСТ
- ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ
- ВЗАИМНА ФУНКЦИОНАЛНА СВЪРЗАНОСТ МЕЖДУ ОТДЕЛНИТЕ ЧАСТИ

Най-подходящия начин да се направи цялостна оценка е прилагането на подхода от общото към частното.

Етапи в изграждането на мрежата

АНАЛИЗ НА ИНФОРМАЦИЯТА

За изграждането на екологичната мрежа и осигуряване на функционалната ѝ цялост чрез прилагане на критериите основна стъпка е наличието на данни с необходимото съдържание и обхват. По принцип комплектността на мрежата изисква да се набави цялата информация, изисквана за различните екологични мрежи, съставляващи националната екологична мрежа. За европейската екологична мрежа има стандартна форма за попълване на данни, която определя обхвата на информацията. Все пак трябва да се имат предвид и изискванията на други международни договори и национални изисквания за друг тип информация.

ОПРЕДЕЛЯНЕ ОБХВАТА НА НЕОБХОДИМАТА ИНФОРМАЦИЯ

Необходими са два типа данни (информация)

- Базисна информация на национално ниво; тя включва:

СПИСЪЦИ ОТ ЗАСТРАШЕНИ ВИДОВЕ И МЕСТООБИТАНИЯ, за които подходът за опазване чрез изграждане на мрежа от места е подходящ; за целите на екологичната мрежа НАТУРА 2000 тези видове и местообитания се определят на базата на приложенията на Директивата за птиците и местообитанията; Списъците от видове, за които се прилага Директивата за птиците са разработени.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ВСЕКИ ВИД И МЕСТООБИТАНИЕ (определени погоре) на национално ниво, която да включва: разпространение; численост/плътност (и тенденции; природозащитен статус); картиране на разпространението на територията на страната (поставяне на карта) – особено важи за местообитанията; зависимост от определени местообитания; места (склонност към локализиране).

- Информация за природно ценни територии (за всяко място тя включва информацията, изисквана от формуляра за НАТУРА 2000 и евентуално друга информация, изисквана за обекта според друг статут).

СЪБИРАНЕ, СОРТИРАНЕ И АНАЛИЗ НА НАЛИЧНАТА ИНФОРМАЦИЯ - ИЗТОЧНИЦИ, ПРИГОДНОСТ, СЪВМЕСТИМОСТ, АКТУАЛНОСТ, ДОСТОВЕРНОСТ, ДОСТЪПНОСТ

Целевото събиране на информация в даден формат изисква като първа стъпка събиране, сортиране и анализ на информацията. След 1990 г. у нас е събрана и анализирана значително количество информация. Характерни за вида на тази информация са следните аспекти:

- * Наличната информация има силно изразен регионален характер, като в повечето случаи едни райони са много по-добре проучени от други. Например добре проучен е Дунав, резерватите в Стара планина;
- * Националните оценки се правят само на базата на наличната информация, затова като природно значими се очертават само доб-

ре проучени райони, т.е. принципа е от частното към общото;

- * За много групи животни и растения са ползвани стари литературни данни, основно 70-те, 80-те години и дори много по-стари;
- * Единствено по отношение на птиците има определени числености на гнездови и зимуващи популации, основно на база края на 80-те години, като за някои видове са актуализирани през периода 1997 – 2000 г.;
- * Картирането на растителността на България е на база 1991 г. върху карта с мащаб 1:600000 (Бондев);
- * За голяма част от защитените територии липсва достатъчно информация, за да бъдат оценени и евентуално включени в НАТУРА 2000;
- * През последните 6 години е събрана достоверна и актуална информация за райони, залегнали като приоритетни в Националния план за опазване на биоразнообразието; мрежата от КОРИНЕ места; мрежата от ОВМ, онези защитени територии, за които се разработват планове за управление. На този етап те могат да бъдат смятани като "известните места за включване в НАТУРА 2000".

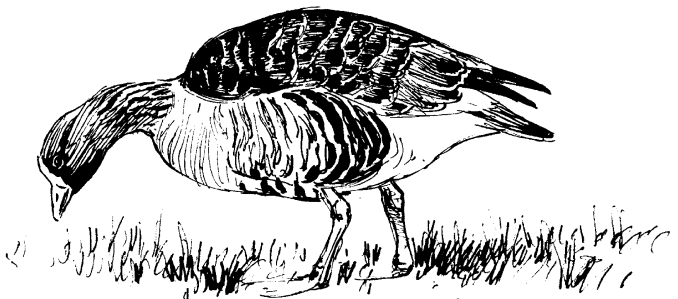
Все пак за да се приложат принципите за функционалност и пропорционалност процесът трябва да бъде правилно поставен и завършен. Анализът на информацията трябва да се направи на база 10-годишен период, за да бъде актуална и достоверна и да се проследят тенденции. В резултат на този процес събраната до този момент информация за отделни места и райони с висока природозащитна стойност ще е от голяма полза за изграждането на мрежата.

Остава да бъде решен въпросът с инвентаризирането и картирането на типовете местообитания и популациите на видовете. За целите на НАТУРА 2000, която трябва да бъде изградена в близките 4 години този процес ще се извършва за видовете и местообитанията от съответните приложения на Директивите, за които е прието в България да се обявяват защитени зони. Анализът на информацията може да бъде извършен поотделно за Специално защитените зони и Зоните под специална защита. Важно условие за успеха на този етап е участието на всички институции и организации, които се явяват източници на информацията.

Анализът на информацията ще ни даде следните резултати

- наличието на необходимата информация на национално ниво и за всяко място
- празнотите в информацията
- предварителен списък с потенциални места за включване в мрежата

3-4 месеца могат да бъдат достатъчни за извършване на анализ и набелязване на конкретните теренни стъпки и обхвата им.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ СПЕЦИФИЧНИ ДЕЙСТВИЯ

ЕЛЕМЕНТ ОТ СТРАТЕГИЯТА	НЕОБХОДИМА ДЕЙНОСТ	ОТГОВОРНИ ИНСТИТУЦИИ
Анализ на информацията	ОПРЕДЕЛЯНЕ ОБХВАТА НА НЕОБХОДИМАТА ИНФОРМАЦИЯ – НА НАЦИОНАЛНО НИВО И ЗА ВСЯКО МЯСТО;	ОПРЕДЕЛЯНЕТО Е ОТ ЕКСПЕРТИ ОТ БАН, ВУЗ, НПО
	СЪБИРАНЕ, СОРТИРАНЕ И АНАЛИЗ НА НАЛИЧНАТА ИНФОРМАЦИЯ ПО ОТДЕЛНО ЗА СЗЗ И ЗСЗ ЗА 10 ГОДИШЕН ПЕРИОД НАЗАД – ИЗТОЧНИЦИ, ПРИГОДНОСТ, СЪВМЕСТИМОСТ, АКТУАЛНОСТ, ДОСТОВЕРНОСТ, ДОСТЪПНОСТ ИНФОРМАЦИЯ ОТ ОВМ, КОРИНЕ МЕСТА И ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ ДОСЕГАШНА ИНФОРМАЦИЯ – ПУБЛИКУВАНА, НПО, МЕСТНИ ХОРА	РАБОТНА ГРУПА ОТ ЕКСПЕРТИ НА КОИТО Е ВЪЗЛОЖЕНА ЗАДАЧАТА.. ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ИНФОРМАЦИЯТА ВАЖНА РОЛЯ ЩЕ ИГРАЯТ – МОСВ (основно НСЗП), НПО и др.; БАН; МЗГ; НУГ; АГРОЛЕС-ПРОЕКТ; ОБЩИНИ; ПРОЕКТИ И ПРОГРАМИ – БШПОБ, АРД И ДР.
	ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРАЗНОТИТЕ В ИНФОРМАЦИЯТА НА НИВО НАЦИОНАЛНО ЗА ВСЕКИ ВИД И/ ИЛИ МЕСТООБИТАНИЕ ОТ ПРИЛОЖЕНИЯТА НА ДИРЕКТИВИТЕ И ЗА ВСЯКО МЯСТО	РАБОТНА ГРУПА ОТ ЕКСПЕРТИ НА КОИТО Е ВЪЗЛОЖЕНА ЗАДАЧАТА
	НАБЕЛЯЗВАНЕ НА МЕСТА, ПОДХОДЯЩИ ЗА ВКЛЮЧВАНЕ В НАТУРА 2000	МОСВ, НПО, БАН

ОСЪВРЕМЕНЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА (ЗАПЪЛВАНЕ НА ПРАЗНОТИТЕ)

Осъвременяването на информацията включва инвентаризация и събиране на допълнителна информация на терен за попълване на празнотите, както на ниво цялата страна, така и за всяко място по отделно.

За събирането на нови данни са необходими минимум 2 сезона и вероятно още един, като първоначалния анализ може да се направи след втория сезон, когато ще се оцени информацията, ще се набележат потенциалните места и ще се определят техните граници.

За първоначално известните места този процес ще доведе до комплектоване на данните в необходимия формат, които ще бъдат оценени в края на 2-годишния период и ще бъдат определени грани-

ците. За "новопоявилите се места", вероятно ще е необходим още един сезон за прецизиране на границите и достоверност на актуалната информация. Тези срокове може да се различат за специално защитените зони и зоните под специална защита, тъй като базовата информация за птиците е сравнително по-добра от тази за другите видове и за местообитанията.

Като краен резултат от този процес ще се осъществи първоначалната оценка на местата, която включва анализ на местата според новата информация, оценка спрямо критериите и определянето на границите. Избраните места ще формират екологичната мрежа, чието функционално единство ще бъде подложени на експертна оценка.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ СПЕЦИФИЧНИ ДЕЙСТВИЯ

ЕЛЕМЕНТ ОТ СТРАТЕГИЯТА	НЕОБХОДИМА ДЕЙНОСТ	ОТГОВОРНИ ИНСТИТУЦИИ
Осъвременяване на информацията	ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ НА ВИДОВЕТЕ ОТ ФЛОРАТА И ФАУНАТА НА НАЦИОНАЛНО НИВО – ВИДОВЕ И ЧИСЛЕННОСТ, КАРТИРАНЕ; ТОВА СЕ ОТНАСЯ ЗА ОНЕЗИ ВИДОВЕ, ВКЛЮЧЕНИ В ПРИЛОЖЕНИЯТА НА ДИРЕКТИВИТЕ, ЗА КОИТО ИМА ПРАЗНОТИ В ИНФОРМАЦИЯТА НА НАЦИОНАЛНО НИВО;	НПО, БАН, МОСВ; РИОСВ, ДЛ (горски фонд, ловни видове)
	ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ГРАНИЦИ И ПЛОЩНОТО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ВПИСАНИТЕ В ПРИЛОЖЕНИЕ I НА ДИРЕКТИВА 92/43 МЕСТООБИТАНИЯ В БЪЛГАРИЯ, КЛАСИФИЦИРАНИ СПОРЕД ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТАНДАРТИ – КАРТИРАНЕ НА НАЦИОНАЛНО НИВО	НПО, БАН, МОСВ; РИОСВ, ДЛ (горски фонд, ловни видове)
	НАБИРАНЕ НА ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА МЕСТА (СЪЩЕСТВУВАЩИ И НОВИ), КОИТО МОГАТ ДА БЪДАТ ВКЛЮЧЕНИ В МРЕЖАТА – ВИДОВЕ, ПОЛЗВАНЕ НА СПЕЦИФИЧНИ МЕСТООБИТАНИЯ ОТ ВИДОВЕТЕ, МЕСТООБИТАНИЯ, КАРТИРАНЕ	НПО, БАН, МОСВ; РИОСВ, ДЛ (го ски фонд, ловни видове)
	СЪСТАВЯНЕ НА СПИСЪК ОТ НАЛИЧНИТЕ МЕСТООБИТАНИЯ ЗА ВСЯКО ПОТЕНЦИАЛНО МЯСТО	НПО, БАН, МОСВ; РИОСВ, БДЗП, ДЛ (горски фонд, ловни видове)
	ДОПЪЛВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА МЕСТООБИТАНИЯТА И ВИДОВЕТЕ, ЗА КОИТО ЩЕ СЕ ОПРЕДЕЛЯТ СЗЗ И ЗСЗ	НПО, БАН, МОСВ; РИОСВ, ДЛ (горски фонд, ловни видове)
	ФИЛТРИРАНЕ, ОЦЕНКА НА СЪБРАНАТА ИНФОРМАЦИЯ; ПРОВЕРКА НА МЕСТАТА СПОРЕД НОВАТА ИНФОРМАЦИЯ- ОЦЕНКА СПОРЕД КРИТЕРИИТЕ; ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ГРАНИЦИТЕ	

ЕКСПЕРТНА ОЦЕНКА И ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МРЕЖАТА (КАК ДА РАЗБЕРЕМ ДАЛИ СМЕ СЕ СПРАВИЛИ?)

Списъкът от места, отговарящи на критериите за СЗЗ или/и ЗСЗ, получен в резултат от горния процес ще бъде подложен на експертна оценка. Целта на тази оценка е да се провери дали е постигната функционалната цялост и завършеност на мрежата. Оценката трябва да бъде направена като се имат в предвид стратегическите цели на мрежата и основните принципи и да е отделна за мрежата от Специално защитени зони по Директивата за птиците и за Зоните под специална защита по Директивата за местообитанията. При необходимост трябва да се повтори предходния етап, за да се постигне подходящо покритие.

Оценката на покритието на мрежата от Специално защитени

зони по Директивата за птиците ще се извършва за всеки вид, за който е прието че се определят места за включване в мрежата – за всеки съответен сезон, като ще се оценяват следните показатели:

- ЦЕЛЕСЪОБРАЗНОСТ (СТЕПЕН НА ОБХВАЩАНЕ НА ПОПУЛАЦИЯТА ОТ МРЕЖАТА, СТЕПЕН НА ОБХВАТ НА ПРИОРИТЕТНИТЕ МЕСТООБИТАНИЯ ЗА ВСЕКИ ВИД; ПРИНОС КЪМ ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ);
- СВЪРЗАНОСТ НА НАЦИОНАЛНО НИВО;
- СВЪРЗАНОСТ СЪС СЪСЕДНИТЕ ЕКОЛОГИЧНИ МРЕЖИ;
- УСТОЙЧИВОСТ.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ СПЕЦИФИЧНИ ДЕЙСТВИЯ

ЕЛЕМЕНТ ОТ СТРАТЕГИЯТА	НЕОБХОДИМА ДЕЙНОСТ	ОТГОВОРНИ ИНСТИТУЦИИ
ЕКСПЕРТНА ОЦЕНКА И ПОКРИТИЕ НА МРЕЖАТА	Оценка на покритието на мрежата от Специално защитени зони	ЕКСПЕРТИ БАН, НПО
	Анализ и оценка на предложените места по Директивата за местообитанията	ЕКСПЕРТНА ГРУПА БАН, НПО, ВУЗ
	Преоценка мрежата като цяло в резултат на проведени допълнителни оценки по предходния етап	ЕКСПЕРТНА ГРУПА
	Консултации за местата на национално ниво	МОСВ, РИОСВ, общини, НПО
	Изготвяне на окончателен списък от всички места, за които трябва да тече процедура по Директивата за птиците и по Директивата за местообитанията	ЕКСПЕРТНА ГРУПА

Официалната процедура по внасяне на предложенията се препоръчва да стартира след първоначалната оценка на мрежата и изготвянето на първоначалния списък, който ще послужи като добра научна основа за изпълнението на самата законова процедура.

Тъй като законовата процедура ще трае вероятно около година и половина и като се има в предвид, че всички СЗЗ трябва да

са обявени и всички ЗСЗ трябва да са подготвени за обявяване към датата на подписване на договора с ЕС, процедурата трябва да започне – за първоначално известните райони в края на втората година, а за новите – след приключване на третия сезон (втората половина на 3-та година).

ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА (КАКВО НИ Е НЕУЖНО, ЗА ДА УСПЕЕМ?)

МОСВ е държавния орган, който отговаря за изграждането на мрежата в България. В процеса на изграждането на екологичната мрежа основно участие вземат всички институции и организации имащи научния потенциал и необходимата информация за изграждането на мрежата. Всяка от институциите, участващи в процеса, трябва да подобри капацитета си, за да изпълни функциите си съобразно очакванията. Предимство в институционализирането на процеса като цяло ще бъде:

- Наличието две отделни координиращи звена на национално ниво – за изграждане на мрежата от СЗЗ и за изграждане на мрежата от ЗСЗ
- Създаване на регионални работни звена
- Създаване на списък от специалисти
- Създаване на информационна мрежа между работещите регионални звена
- Ангажиране на институциите и обществеността при изграждане на мрежата

МЕХАНИЗЪМ ЗА ОБЯВЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА МРЕЖА

МЕХАНИЗЪМЪТ ЗА ОБЯВЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА МРЕЖА НАТУРА 2000 ВКЛЮЧВА ВСИЧКИ ЮРИДИЧЕСКИ АСПЕКТИ И ПРАКТИЧЕСКИ СЪПКИ, (ЦЯЛАТА БЮРОКРАТИЧНА ПРОЦЕДУРА) ПРИЕТИ У НАС ЗА ЛЕГАЛИЗИРАНЕТО НА МРЕЖАТА.

ЗАКОНОВА РАМКА ЗА ОБЯВЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА МРЕЖА

ЗАКОНОВАТА РАМКА НА ПРОЦЕДУРАТА ЗА ОБЯВЯВАНЕ НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ ОТ ЕКОЛОГИЧНАТА МРЕЖА Е ЗАЛЕГНАЛА В ЗАКОНА ЗА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ (ЗБР). В ЗАКОНА СА ПРЕДВИДЕНИ ПО-ОЛЕКОТЕНИ ПРОЦЕДУРИ ЗА ОБЯВЯВАНЕ, ОТКОЛКОТО ЗА ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ. ТРИ СА ОСНОВНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ, ВКЛЮЧЕНИ В ПРОЦЕДУРАТА, КОИТО ЩЕ ГАРАНТИРАТ УСТОЙЧИВОСТ В ОПАЗВАНЕТО НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ, КАКТО И ЗАЩИТАТА ИМ ОТ ПОСЕГАТЕЛСТВА ДОКАТО ТЕЧЕ САМАТА ПРОЦЕДУРА:

- ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДАНЯ (чл.9, ал.1 от ЗБР)
- ПРЕВАНТИВНИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ ЗА СРОК ОТ 2 ГОДИНИ (СПОРЕД чл. 19 от ЗБР)
- ИНТЕРПРЕТИРАНЕ В СЕКТОРНИТЕ ПОЛИТИКИ (чл.118, т.3)

ЗБР НЕ ПРАВИ ПРЯКА ВРЪЗКА С ИЗИСКВАНАТА ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ПРОЦЕДУРА ЗА СЪГЛАСУВАНЕ НА ЗСЗ ПО ДИРЕКТИВАТА ЗА МЕСТООБИТАНИЯТА. ТАКА МЕЖДУ ВНАСЯНЕТО НА ТОЗИ СПИСКЪК В МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ И ПУБЛИКУВАНЕТО НА ЗОНИТЕ В ДЪРЖАВЕН ВЕСТНИК МОЖЕ ДА МИНЕ ПРОДЪЛЖИТЕЛЕН ПЕРИОД ОТ ВРЕМЕ. ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ЦЯЛАТА ПРОЦЕДУРА СЪГЛАСУВАНО И УСПЕШНО Е НЕОБХОДИМА СТАНДАРТНА МЕТОДОЛОГИЯ И ФОРМАТ НА ИНФОРМАЦИЯТА. ЕДИН ОТ ВАЖНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ В ТАЗИ ВРЪЗКА Е ИЗГАТВЯНЕТО НА СТАНДАРТНИ МОДЕЛИ ЗА РЕГИСТРИ И КАДАСТЪР НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ.

ВАЖНА СЪПКА ЩЕ БЪДЕ ПРАВНИЯТ АНАЛИЗ НА СЪЩЕСТВУВАЩАТА НОРМАТИВНА БАЗА И ТАМ, КЪДЕТО Е НЕОБХОДИМО ДА СЕ СЪОБРАЗИ СЪС ЗБР, КАТО СЕ ВЪВЕДАТ СЪОТВЕТНИТЕ ПОНЯТИЯ, ИЛИ СЕ СЪОБРАЗЯТ ДАДЕНИ ПРОЦЕДУРИ И ТЕКСТОВЕ.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ СПЕЦИФИЧНИ ДЕЙСТВИЯ

ЕЛЕМЕНТ ОТ СТРАТЕГИЯТА	НЕОБХОДИМА ДЕЙНОСТ	ОТГОВОРНИ ИНСТИТУЦИИ
ЗАКОНОВА РАМКА ЗА ОБЯВЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА МРЕЖА	ИЗГОТВЯНЕ НА МОДЕЛИ ЗА РЕГИСТРИ И КАДАСТЪР НА МРЕЖАТА ОТ ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ	МОСВ С ПОМОЩТА НА НПО, АГЕНЦИЯ ПО КАДАСТЪРА (МЗГ)
	ОСЪВРЕМЕНЯВАНЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩАТА НОРМАТИВНА БАЗА, КАТО СЕ ИМА В ПРЕДВИД НОВИЯ ЗБР	

ОСНОВНИ СЪПКИ В ПРОЦЕДУРАТА ПО ОБЯВЯВАНЕ НА ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ (СЗЗ И ЗСЗ)

ДЕЙНОСТ	ДОПЪЛНИТЕЛНИ СПЕЦИФИЧНИ ДЕЙСТВИЯ	ОТГОВОРНИ ИНСТИТУЦИИ
ОБЯВЯВАНЕ НАЧАЛОТО НА ПРОЦЕДУРАТА ЗА НАТУРА 2000	ОТКРИВАНЕ НА ПРОЦЕДУРАТА	МОСВ В ПАРТНЬОРСТВО С НПО
	ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕННОСТТА ЗА ИДЕИТЕ, ЦЕЛИТЕ И ИЗИСКВАНИЯТА НА ЗБР	ДЪРЖАВНИ ИНСТИТУЦИИ, НПО, МЕДИИ
ИЗГОТВЯНЕ НА ДОКУМЕНТАЦИЯТА (СЪГЛАСНО ЧЛ. 8 НА ЗБР)	ВЪЗЛАГАНЕ	МОСВ
	ОБУЧЕНИЕ	МОСВ В ПАРТНЬОРСТВО С НПО
	РАБОТА НА ЕКИПИТЕ – КАРТИ, ГИС; КОНКРЕТНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА СОБСТВЕНИЦИТЕ НА СЗЗ И ЗСЗ (ИНДИВИДУАЛНА); ФОТО МАТЕРИАЛИ	ИНСТИТУЦИИ, ОРГАНИЗАЦИИ, НА КОИТО Е ВЪЗЛОЖЕНО
	ПОПЪЛВАНЕ НА СТАНДАРТНА ФОРМА	
КОНСУЛТАЦИИ С МЕСТНИТЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНИ ЛИЦА	ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИРОДОЗАЩИТНИТЕ ЦЕЛИ (ЗА ДА СЕ ВКЛЮЧАТ В ЗАПОВЕДА)	ИНСТИТУЦИИ, ОРГАНИЗАЦИИ, НА КОИТО Е ВЪЗЛОЖЕНО
	КОНСУЛТАЦИИ И ИЗГОТВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИОННИ ПАКЕТИ НА МЕСТНО НИВО;	СОБСТВЕНИЦИ, ОБЩИНИ, НПО, ИНСТИТУЦИИ
	СЪГЛАСУВАНЕ СЪС СОБСТВЕНИЦИ	
	ИЗГОТВЯНЕ НА СХЕМИ ЗА ДОГОВАРЯНЕ (И КОМПЕНСАЦИИ)	МССЗ, МОСВ
ОБЩЕСТВЕНА ОБСЪЖДАНЕ НА МЕСТНО НИВО (ЧЛ. 9 НА ЗБР)	КОНСУЛТАЦИИ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНО НИВО	
	ИНФОРМИРАНЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА И РАБОТА С МЕСТНИТЕ ХОРА, ВКЛЮЧИТЕЛНО ЗАПОЗНАВАНЕ С ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА КОМПЕНСИРАНЕ	ИНСТИТУЦИИ, НПО, МЕДИИ
ОБОБЩАВАНЕ, ПРОВЕРКА, СРАВНЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА		МОСВ, НПО, ОБЩИНИ, НУГ, СОБСТВЕНИЦИ НА ЗЕМЯ, БАН, ВУЗ
ВНАСЯНЕ НА ДОКУМЕНТАЦИЯТА В МОСВ		ПРЕДЛОЖИТЕЛИТЕ
ОБЩЕСТВЕНА ОБСЪЖДАНЕ НА МЕСТНО НИВО (ЧЛ. 9 НА ЗБР)	ОРГАНИЗИРАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИ ОБСЪЖДАНЯ	МОСВ (РИОСВ)
	ИЗГОТВЯНЕ НА ПРОТОКОЛИ	МОСВ (РИОСВ)
	ИНФОРМАЦИОННА КАМПАНИЯ	МОСВ, НПО, ОБЩИНИ, БАН

ДЕЙНОСТ	ДОПЪЛНИТЕЛНИ СПЕЦИФИЧНИ ДЕЙСТВИЯ	ОТГОВОРНИ ИНСТИТУЦИИ
Изготвяне на проектосписък от СЗЗ и ЗСЗ (по отделно) (срок от 6 месеца след обществените обсъждания) – чл. 10, ал.1 от ЗБР	ОПРЕДЕЛЯНЕ НА МЕСТАТА, ОТГОВАРЯЩИ НА КРИТЕРИИТЕ	ЕКСПЕРТИ - МОСВ, НПО, БАН
	АНАЛИЗ НА ПОКРИТИЕТО И ИЗГРАЖДАНЕТО НА МРЕЖАТА ОТ ФУНКЦИОНАЛНА ГЛЕДНА ТОЧКА, В СЛУЧАЙ ЧЕ ИМА СЪЩЕСТВЕНА РАЗЛИКА ОТ ПЪРВОНАЧАЛНАТА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА	ЕКСПЕРТИ - МОСВ, НПО, БАН
ОДОБРЯВАНЕ НА СПИСЪКА ОТ СЗЗ И ЗСЗ (по отделно)	ОБСЪЖДАНЕ В НАЦИОНАЛНИЯ СЪВЕТ ПО БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ	НСБР
	УТВЪРЖДАВАНЕ НА СПИСЪКА ОТ МОСВ И ВНАСЯНЕ В МС	МИНИСТЪРА НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ
	РЕШЕНИЕ НА МС ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА СПИСЪКА	МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ
	КРАЙНА ОЦЕНКА НА ИЗГРАЖДАНЕТО НА МРЕЖАТА В РЕЗУЛТАТ НА ОФИЦИАЛНАТА ПРОЦЕДУРА	ЕКСПЕРТИ
Обявяване на защитените зони за птици (СЗЗ) по чл.6 ал.1, т. 3 и 4 от ЗБР	ОФИЦИАЛНО ПУБЛИКУВАНЕ НА СПИСЪКА СЗЗ В ДЪРЖАВЕН ВЕСТНИК	МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ
	ПУБЛИЧНО ОБЯВЯВАНЕ НА СПИСЪКА ОТ СЗЗ	МОСВ
	ПУБЛИКУВАНЕ НА ЗАПОВЕДИ ЗА ВСЯКО ОТДЕЛНО МЯСТО	МОСВ
	УВЕДОМЯВАНЕ НА СОБСТВЕНИЦИТЕ	МОСВ (РИОСВ), ОБЩИНИ
Обявяване на защитените зони за местообитания и други видове (без птици) (ЗСЗ) по чл.6 ал.1, т. 1 и 2 от ЗБР	СЪГЛАСУВАНЕ И ОДОБРЕНИЕ ОТ ЕС НА ЗСЗ	Правителство, Европейска комисия, НПО и заинтересовани лица
	1. Изпращане на списъка от ЗСЗ до Европейската комисия	
	2. Оценка на ЗСЗ в Европейската комисия	
	3. Консултации	
	4. Възможност НПО да допълнят списъка	
	5. Препоръки за допълване на списъка (възможно)	
6. Официално одобрение от ЕК		
	ОФИЦИАЛНО ПУБЛИКУВАНЕ НА СПИСЪКА СЗЗ В ДЪРЖАВЕН ВЕСТНИК	МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ
	ПУБЛИЧНО ОБЯВЯВАНЕ НА СПИСЪКА ОТ СЗЗ	МОСВ
	ПУБЛИКУВАНЕ НА ЗАПОВЕДИ ЗА ВСЯКО ОТДЕЛНО МЯСТО	МОСВ
	УВЕДОМЯВАНЕ НА СОБСТВЕНИЦИТЕ	МОСВ (РИОСВ), ОБЩИНИ
Институционализиране	СЪЗДАВАНЕ НА ИНСТИТУЦИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА МЕСТАТА	МОСВ
	УКРЕПВАНЕ НА РЕГИОНАЛНИТЕ СТРУКТУРИ	МОСВ, НУГ, НПО
	ИНТЕГРИРАНЕ НА МЕСТАТА В СЕКТОРНИТЕ И РЕГИОНАЛНИТЕ ПОЛИТИКИ И ПЛАНОВЕ	МРРБ, МЗГ и други министерства, общини и областни управи

ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА

Процедурата по обявяване на защитени зони от екологичната мрежа НАТУРА 2000 се ръководи и координира от МОСВ. Важна роля също играе Националният съвет по биологичното разнообразие (НСБР), като междуведомствен консултативен орган към МОСВ на национално ниво. Участието на обществеността е включено в процеса на подготовка на документацията, по време на об-

ществени обсъждания и ограничено на национално ниво – в НСБР. За по-голяма ефективност на общественото участие в процеса на обявяване на местата, както и за по-голяма прозрачност се препоръчва да бъдат създадени допълнителни консултативни структури на регионално ниво.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ СПЕЦИФИЧНИ ДЕЙСТВИЯ

ЕЛЕМЕНТ ОТ СТРАТЕГИЯТА	НЕОБХОДИМА ДЕЙНОСТ	ОТГОВОРНИ ИНСТИТУЦИИ
Институционална рамка за обявяване на екологичната мрежа	СЪЗДАВАНЕ НА РЕГИОНАЛНИ КОНСУЛТАТИВНИ СЪВЕТИ ЗА НАТУРА 2000 С УЧАСТИЕ НА РИОСВ; РУГ; ОБЛАСТНА УПРАВА; ОБЩИНИ; ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ ЗЕМЕДЕЛИЕ И ГОРИ; НПО; ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА БРАНШОВИ ОРГАНИЗАЦИИ; УЧЕНИ;	РИОСВ (чрез заповед);
	СЪЗДАВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИ СЪВЕТИ (ВСИЧКИ ФОНДОДЪРЖАТЕЛИ, ЗАИНТЕРЕСОВАНИ ЛИЦА), КОИТО МОГАТ ДА ПРЕДЛОЖАТ СПИСЪЦИ	НПО, ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ ЛИЦА

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЗАЩИТА В РАМКИТЕ НА МРЕЖАТА НАТУРА 2000

Още преди да е изградена екологичната мрежа, е необходимо да имаме ясна представа за това как ще се осъществява опазването и управлението на защитените зони, и как ще функционира самата екологична мрежа, за да постигне природозащитните си цели.

Правните механизми за опазване и управление на защитените зони са залегнали в Закона за биоразнообразието и включват:

1. **Превантивни мерки за опазване** на защитените зони от разрушаване и посегателства със срок до 2 години, докато тече процедура по обявяването им (чл.19);
2. **Заповед за обявяване** на всяка защитена зона, където ще се описва предназначението ѝ, включително природозащитните цели (чл. 12);
3. **Планове за управление** на защитени зони, които се явяват основния инструмент, чрез който се опазват застрашените видове и местообитания в защитената зона (раздел V на ЗБР – чл.27 - 29); Характерно е че планът за управление ще посочва подробно мерките които се предприемат за опазването на всеки вид и местообитание, включително и възстановителни; в тези случаи природосъобразните човешки дейности в защитената зона ще бъдат вземани под внимание и дори поощрявани, ако те влияят благоприятно на опазването на съответните видове и местообитания;
4. **Вменяване на задължение** към Министъра на околната среда и водите за разработване и прилагане на **“механизми за стимулиране“** на дейности на собствениците или ползвателите, неправителствени организации, сдружения и други, насочени към опазването, поддържането и възстановяването на биологичното разнообразие” (чл.115, т.9). Такива механизми тепърва следва да бъдат разработени.
5. **Осъществяване на контрол** по опазването на защитените зони и изпълнението на мерките, заложили в плановете за управление. Министърът на околната среда и водите “организира контрол върху дейностите на собствениците и ползвателите на земи, гори и водни площи, включени в Националната екологична мрежа” (чл. 115, т. 7); Изпълнението на плановете за управление се контролира директно от Регионалните инспекции по околна среда и води (чл.117, т.2);
6. **Налагане на принудителни административни мерки и санкции;** Законът предвижда спиране на дейности, които са в разрез с целите на опазването на видове и местообитания в защитените зони (чл.122, ал. 1, т.2 и ал. 2, т. 1 и 2); при нарушения на режимите наложени по чл. 19 (превантивните мерки) и чл. 29 (плановите за управление) и чл.30 (устройствени планове) се

налагат парични санкции (чл.124)

7. **Осъществяване на мониторинг** като част от мониторинга на биоразнообразието, който се изисква според чл.115, т.10. Мониторингът, т.е. проследяването на състоянието на защитените зони и видовете и местообитанията в тях е основният начин, по-който е регламентирано да се регистрира степента на постигане на природозащитните цели, евентуалните настъпили промени, както и следствията от човешката дейност. Мониторингът се организира от МОСВ и основна роля в координацията му ще има Изпълнителната агенция по околна среда и води. Обществеността, най-вече неправителствените природозащитни организации, ще участват в процеса на мониторинг, като независим коректив и по този начин ще съдействат за постигане на природозащитните цели.
8. **Осигуряване на свързаност между елементите на мрежата НАТУРА 2000;** Чл. 30 на ЗБР изисква при разработването на устройствени планове и проекти да се осигуряват връзките между защитените зони, като се изисква прилагането на мерки за опазване на елементите на ландшафта, “които въз основа на своята линейна или непрекъснатата структура или свързваща функция са значими за миграцията, географското разпространение и генетичния обмен в растителните и животинските популации и видове.” Това по своята същност е нов подход в нашето природозащитно законодателство и при правилно прилагане ще доведе до по-доброто функционално единство на екологичната мрежа. Елементите на ландшафта, за които се отнася този текст са описани в чл. 30, ал.3.

Разработения по гореописания начин механизъм за опазване на защитените зони, обхваща напълно процеса на изграждане и функциониране на мрежата, като допълнително трябва да се вземат под внимание следните два аспекта, които се явяват в преходния период от момента на издаване на заповедта до приемане плановете за управление:

- маркиране на границите на защитените зони след официалното им обявяване;
- предприемане на временни неотложни природозащитни мерки в периода на подготовка и одобряване на плановете за управление; подготовката на самите планове за управление, както и процедурата по приемането им отнема време, поради което е важно такива мерки да бъдат планирани и осъществявани веднага след обявяване на защитената зона.

ФОРМИРАНЕ НА СЪЗНАНИЕ ЗА ЕКОЛОГИЧНАТА МРЕЖА

Философията на опазване на видовете и местообитанията чрез екологичната мрежа НАТУРА 2000, изисква повече от всеки друг природозащитен подход действителното участие на хората в процеса на опазване. Устойчивото развитие на общностите и разумното ползване на природните ресурси в зоните от мрежата са в основата на тази философия. Затова, за да може мрежата НАТУРА 2000, изградена като функционално единна система, да бъде устойчива във времето и да се постигнат природозащитните цели е необходимо:

- от една страна конструктивно сътрудничество между различните институции и организации, въввлечени в процеса;
- и от друга страна разбиране от страна на собствениците, ползвателите и обществеността за тяхната ключова роля за успеш-

ното опазване на биологичното разнообразие в защитените зони;

Тези два важни аспекта са сложни и трудни за постигане, особено ако липсва системен подход. Всички участващи в дискусиите институции и организации се обединиха около мнението, че създаването на съзнание и знания у хората за екологичната мрежа НАТУРА 2000 трябва да започне от самото начало на изграждането ѝ. Трудностите да бъдат посрещани, дискутирани и разрешавани, а не премълчавани, заобикаляни или просто пренебрегвани. И тъй като процесът на създаване на съзнание вече е започнал (включително и с тази книга), по-долу са дадени необходимите стъпки в това направление за постигане на успешен резултат.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ СПЕЦИФИЧНИ ДЕЙСТВИЯ

ЕЛЕМЕНТ ОТ СТРАТЕГИЯТА	НЕОБХОДИМА ДЕЙНОСТ	ОТГОВОРНИ ИНСТИТУЦИИ
Създаване на съзнание	<p><i>Изготвяне на информационна стратегия, включваща подхода както на непряката комуникация, така и на директния контакт и която да акцентира на различни аспекти в зависимост от етапа на изграждане и опазване на мрежата. Да включва следните целеви групи, като задължителен елемент:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Обществеността (като цяло)</i> <i>2. Конкретни целеви групи:</i> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Собственици на земя и др.</i> - <i>Лица, вземащи решения</i> - <i>Ловци / рибари</i> - <i>Учащи</i> - <i>Етнически групи</i> - <i>Туристи</i> - <i>Др. (според района) Подготовка на информационни материали и системно медийно информирание</i> - <i>Плакати и други публикации</i> - <i>Специални публикации в регионални вестници</i> <p><i>Рекламни материали</i></p> <p><i>Изготвяне на методически материали за обучение</i></p> <p><i>Обществена информационна кампания, която да стартира с началото на изграждането на мрежата</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Разпространение сред медиите</i> - <i>Осъществяване на информационни проекти</i> <p><i>Реклама на положителните практики, моделни ползвания на земята</i></p> <p><i>Коопериране с други сектори на икономиката</i></p> <p><i>Индивидуална работа с хората</i></p> <p><i>Образование, възпитание</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>на подрастващите (финансиране на СИП)</i> - <i>на учители (екологично образование)</i> - <i>включване на информацията за мрежата Натура 2000 в учебната програма</i> <p><i>Обучение, семинари,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Обучение (Местни служби за съвети в земеделието)</i> - <i>Специализирани срещи с регионални експерти</i> - <i>Обучение на местни експерти</i> 	МОСВ, НПО, МССЗ, РИОСВ и др.